

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

VAPAAN SIVISTYSTYÖN KEHITTÄMISOHJELMASEMINAARI Valmisteluryhmän
väliraportin esittely palautekeskustelun pohjaksi
<http://www.minedu.fi/OPM/Tapahtumakalenteri/2008/10/vstkeho.html?lang=fi>
Johtaja Marita Savola OPM 16.10.2008

1

Aikuiskoulutukseen osallistuminen runsasta mutta jakautumisen epätasaista

- vuosittain lähes 1,7 milj. henkilöä ja yli 50 % työikäisestä väestöstä
- osallistumisesta pääosa vapaan sivistystyön opintoja
- osallistumisen kasvu tasaantunut – suuntana työelämässä tapahtuva oppiminen, informaalit oppimismuodot
- vaikka yleinen osallistumisaste OECD-maiden kärkeä, tasa-arvo edelleen suuri haaste
- eniten osallistuvat: korkeastikoulutetut, hyvässä työasemassa olevat, naiset
- tavoitteena nostaa työikäisen aikuisväestön vuotuinen osallistumisaste 60 prosenttiin vuoteen 2012 mennessä sekä laajentaa osallistumispohjaa vanhat ja uudet ns. aliedustetut ryhmät paremmin kattavaksi
- aikuiskoulutukseen noin miljardi. euroa VTA 2008: OPM 790 Meuroa, TEM 210 Meuroa (plus opintosiaaliset etuudet ja tuet)

2

**Aikuiskoulutuksen menot VTAE 2009 / opetusministeriön
pääluokka yht. noin 828 milj. euroa = yli 12 prosenttia ministeriön
pääluokan menoista; noin 37 milj. euroa enemmän kuin 2008**

- vapaa sivistystyö, yleissivistävä aikuiskoulutus ja neuvontatoiminta (vst-vos, järjestö-vas, aikuisten perus- ja lukio-opetus) 198,5 Meuroa
- ammatillinen aikuiskoulutus ja oppisopimuskoulutus (perus- ja lisäkoulutus, ammatilliset erikoisoppilaitokset) 350,7 Meuroa
- ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus (aikuisten amk-tutkintokoulutus, ylemmät amk-tutkinnot, ammatilliset erikoistumisopinnot ja avoin amk) 78,5 Meuroa
- yliopistojen aikuiskoulutus (avoin yo, täyd.koulutuksen tuotekehitys ja hinnat, yli 25-vuotiaana aloittaneiden tutkintokoul/arvio) 182,1 Meuroa
- opetustoimen henkilöstökoulutus ja aikuiskoulutuksen kehittäminen 18,2 milj. euroa

3

AIKUISKOULUTUKSEN VAIKUTTAVUUS- JA TULOSTAVOITTEET VTAE 2009

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä vähintään 60 % vuonna 2012

Yleiset tavoitteet

- lisätä työikäisen aikuisväestön osallistumista osaamista ylläpitävään ja ammatillista liikkuvuutta parantavaan aikuiskoulutuksen kilpailukyyn ja työllisyyden turvaamiseksi
- aktivoida kaikille avoimen koulutustarjonnan ja verkko-opetuksen laajentamista ja kehittämistä koulutuksen saavutettavuuden turvaamiseksi
- parantaa aikuisväestön elinikäisen oppimisen edellytyksiä yhteiskunnallisen tasa-arvon ja kansalaisten sivistysmahdollisuuksien turvaamiseksi
- kehittää aikuiskoulutuksen laatua, alueellista vaikuttavuutta ja ohjausta kaikilla koulutustasoilla

Toiminnallinen tuloksellisuus

- työikäisen väestön osaaminen ja koulutustason kohottaminen
- avoimet oppimismahdollisuudet
- aikuisopiskelun ja elinikäisen oppimisen edellytysten parantaminen
- aikuiskoulutuksen laatu, vaikuttavuus ja ohjaus

4

Hallituskauden keskeiset uudistukset

Opetusministeriön hallinnonalalla

- Yliopistouudistus ja uusi yliopistolaki
- Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus
- Rakenteellinen kehittäminen: korkeakoululaitoksen rake-suuntaviivat ja ammattiopistostrategia
- Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2008-2012
- Opetushenkilökunnan osaaminen ja täydennyskoulutus
- PARAS-hanke ja VOS 2010 -uudistus

Aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön kannalta merkittäviä myös

- Työ- ja elinkeinoministeriön perustaminen
- Aluehallintouudistus
- Sosiaaliturvauudistus
- Kansallinen joustoturva
- Työelämän kohtaantotoimenpiteet
- Maahanmuuttajien työllistyminen, koulutus ja integraatio
- Ikääntymispolitiikan selvityshanke
- Poliittikkaohjelmat

5

Hallitusohjelman mukaan

- Toimeenpannaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, jossa selkiytetään hajanainen hallinto, rahoitus, tarjonta ja etuudet
- Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus kattaa
 - ammatillisen aikuiskoulutuksen, työvoimapolitiittisen koulutuksen, korkeakoulujen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen
 - samoin oppisopimuskoulutuksen ja oppisopimustyyppisen koulutuksen laajentamisen korkeakoulutettujen täydennyskoulutukseen
- Kokonaisuudistuksen taustalla pyrkimys toimivaan aikuiskoulutusjärjestelmään, jolla
 - vastataan työelämän ja aikuisväestön osaamistarpeisiin kattavasti ja joustavasti
 - vahvistetaan nykyisen aikuiskoulutustoiminnan kysyntälähtöisyyttä
 - lisätään työelämässä ja työn ohella tapahtuvaa kouluttautumista erityisesti muutostilanteissa
 - edistetään ammatillista liikkuvuutta
 - varmistetaan työvoiman saatavuutta ja luodaan edellytyksiä osaamisen jatkuvaan kehittämiseen
 - tuetaan pyrkimyksiä työurien pidentämiseen ja työllisyysasteen nostamiseen

6

AKKU-VALMISTELUTYÖN TILANNE JA ETENEMINEN

- kokonaisuudistuksen periaatelinjaukset ja valmisteluaiakataulu hallituksen iltakoulussa 23.4.2008
- johtoryhmän väliraportti kesäkuussa (OPM 20:2008): sisältää myös ehdotukset uuteen yliopistolakiin iltakouluaiakataulutuksen mukaisesti
- kuusi jaostoa/ryhmää tekemään pohjavalmistelua keskeisistä ehdotuskokonaisuuksista AKKU-johtoryhmälle: etuudet, aluehallinto, rahoitus, maahanmuuttajat, korkeakoulujen aikuiskoulutus, tarjonta
- muutoin valmistelu AKKU-johtoryhmän toimesta ja virkatyönä.

7

AKKU-VALMISTELUTYÖN TILANNE JA ETENEMINEN

- AKKU-väliraportti ja jaostot:
www.minedu.fi=>koulutus=>aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö
- Keskeiset ehdotukset syksyn 2008 aikana ja 2009 alussa tavoitteena toimeenpano 1.1.2010 lähtien (TTS, KEHYS, VTAE 2010, HE:t)
- Haastavaa ehdotusten kytkeytyminen muiden uudistusten valmisteluun (ALKU, SATA, JOUSTOTURVA, VOS2010, YO-LAKI)
- Johtoryhmä kokoaa ehdotuksiaan väliraportteiksi tarpeen mukaan.
- Toimiaiika 31.12.2010: loppukausi ehdotusten toimeenpanoa tukevaan valmisteluun ja seurantaan ja AKKU-loppuraportin valmisteluun.

8

AKKU-EHDOTUSTEN JATKOVALMISTELUN ORGANISOINTI

Hallituksen iltakoulun periaatelinjausten ja aikataulutuksen mukaisesti keskeiset ehdotukset syksyllä 2008 ja keväällä 2009 (kts. väliraportti/luku6)

Pääehdotusten pohjavalmistelu kuudessa jaostossa/työryhmässä

- etuudet ja tuet/pj. Harri Skog/akku-joryn etuuskannanotto SATA-komitealle 1.10.2008
- aikuiskoulutus uudessa aluehallinnossa/pj. Heljä Misukka/akku-joryn linjaukset 7.10.2008
- aikuiskoulutuksen rahoitus ja työnjako/pj. Marita Savola/määräaika 30.11.2008
- maahanmuuttajien koulutus ja työllistyminen/pj. Mervi Virtanen SM/määräaika 31.12.2008
- korkeakoulujen aikuiskoulutus ml. oppistyyppinen/pj. Hannu Siren/ määräaika 31.1.2009
- tutkintojärjestelmät ja tarjonta/pj. Mika Tammilehto/määräaika 31.1.2009
- huom. yliopistolakia koskeva akku- kannanotto väliraportissa (OPM 2008:20)

Muiden ehdotusten valmistelu virkatyönä ja/tai akku-johtoryhmän toimesta 2009/2010

9

KORKEAKOULU-UUDISTUSTEN ETENEMINEN

- Lausunnot yliopistolaista 15.10./15.11.2008 - EK:lle kevätkaudella 2009
- Rahoitusmallien ja asetuksen valmistelu käynnistetty
- Yliopistokiinteistöratkaisut ja mahdolliset uudet säätöt loka-marraskuussa
- AMK-laki ja SA-laki lausunnolle lokakuussa 2008 ja EK:lle em. aikataulussa
- Uusi yliopistolaki voimaan 1.8.2009 - yliopistot uudessa oikeushenkilö-asemassa täydessä laajuudessa 1.1.2010
- Yliopistojen päämittaminen/maksukyky, vakavaraisuus ja luottokelpoisuus turvataan
- Yliopistojen henkilöstön palvelussuhde muuttuu työsopimussuhteiseksi
- Korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen uudistaminen
- Rake-toimenpiteet etenevät kevään 2008 suuntaviivojen ja tulosneuvottelujen pohjalta -> korkeakoulujen strategiat 2010, joiden pohjalta rake-toimenpideohjelma vuosille 2010-2012
- Rake-valmistelussa painotuksena profiloituminen, korkeakoulujen yhteistyö, kansalliset ja kansainväliset kumppanuudet, koulutusalaakohtaiset kehittämistarpeet, EIO
- Aikuiskoulutuksen ja avoimen korkeakouluopetuksen asema lainsäädännössä, rahoitus- ja ohjausjärjestelmässä sekä uudistuvassa korkeakoulurakenteessa?

10

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄVERKKO

- Opetusministeriön linjaukset ja suositukset 5.4.2006 ja 18.10.2007: ammatillisen koulutuksen kokonaisuus ja järjestäjäverkon kokoaminen
- Yhteys PARAS-hankkeeseen: 50 000 väestöpohja, aikataulujen synkronointi
- Koulutuksen järjestäjien suunnitelmat järjestäjäverkon kokoamisesta huhti 2008
- 2009-2010 arviolta noin 15 fuusiohanketta, joissa mukana 40 järjestäjää
- Näiden toteutumisen jälkeen arviolta enää 6 kuntajärjestäjää ja 4 ky-järjestäjää ei täyttäisi väestöpohjavaitetta
- Vuoden 2009 alusta myös 5 valtion amm.erityisoppilaitosta yksityisille järjestäjille
- Ministeriöltä tammikuussa 2009 uusi arvio ja tarvittavat linjaukset/suositukset ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon tilasta vuonna 2012

11

Valtioneuvoston 5.12.2007 hyväksymän vuosien 2007-2012 Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan

- (Koulutuksen arviointineuvostolta tilatun) valtakunnallisen arvioinnin suositukset huomioonottaen laaditaan yhteistyössä alan valtakunnallisten järjestöjen kanssa vapaan sivistystyön kehittämissuunnitelma vuosille 2008–2012 .
- Suunnitelmakaudella toteutetaan kehittämissuunnitelman mukaiset vapaan sivistystyön tehtävien, toimintaedellytysten ja rakenteellisen kehittämisen kannalta tarvittavat rahoitusjärjestelmän ja lainsäädännön uudistukset
- Uudistetaan vapaan sivistystyön ohjausjärjestelmä vuosina 2005-2008 käyttöön otetun suuntaviivaohjauksen kokemukset ja hallitusohjelman linjaukset huomioonottaen; kansalais- ja työväenopistojen osalta suuntaviivaohjauksesta luovutaan vuonna 2009.

12

OPM asetti 1.2.2008 virkamiesryhmän, jonka tehtävänä on

- laatia ehdotus vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaksi vuosille 2008-2012; kehittämisohjelman tulee sisältää
 - katsaus vapaan sivistystyön tilasta
 - näkemys vapaan sivistystyön tehtävistä, kysynnästä ja kehittämistarpeista
 - ehdotukset vapaan sivistystyön lainsäädännön, rahoituksen, oppilaitosrakenteen ja ohjauksen uudistamisesta; sekä
 - toimenpideohjelma vapaan sivistystyön uudistamisesta ja kehittämisestä kaudella 2008-2012.
- Toimeksiannon mukaan nykyiseen informaatio-ohjausjärjestelmään kansalaisopistoja lukuunottamatta ei muutoksia 2009; myös ohjausta koskevat uudistukset osana kehittämisohjelman valmistelua

13

Kehittämisohjelman valmisteluryhmän kokoonpano

- johtaja Marita Savola, OPM (puheenjohtaja)
- opetusneuvos Risto Hakkarainen, OPH (jäsen)
- hallitusneuvos Marja-Riitta Pönkä, OPM (jäsen)
- erikoissuunnittelija Pasi Rentola, OPM (jäsen)
- kulttuuriasianneuvos Mirja Virtala, OPM (jäsen)
- puheenjohtaja Aaro Harju, VSY ja YTR (pysyvä asiantuntija)
- sivistystoimenjohtaja Juha Sihvonen, Koulutuksen arviointineuvosto (pysyvä asiantuntija)
- varapuheenjohtaja Eeva-Inkeri Sirelius, EAEA (pysyvä asiantuntija)
- rehtori Björn Wallen, Bildningsforum (pysyvä asiantuntija)
- ylitarkastaja Kirsi Lähde, OPM (hallinnollinen sihteeri)

14

Valmistelutyön organisointi ja aikataulu

- kehittämisohjelmaa valmistelevan virkamiesryhmän tukiryhmänä opetusministeriön asettama vapaan sivistystyön yhteistyöryhmä, jossa mukana eri työmuodot, Kuntaliitto ja OPH
- YTR:n kanssa neljä yhteiskokousta valmistelutyön eri vaiheissa
- valmisteluryhmässä mukana neljä pysyvää asiantuntijaa; lisäksi työn tueksi tilattu useita asiantuntijaselvityksiä
- väliraportti opetusministeriölle 30.9.2008, palauteseminaari 16.10.2008, lausunnot 18.11.2008 ja loppuraportti 28.2.2009
- kehittämisohjelman toimeenpano alkaa 1.1.2010 ja tarvittavien rahoitusta ja lainsäädäntöä koskevien uudistusten valmistelu vuoden 2009 aikana lausuntokierroksen ja poliittisten linjausten jälkeen

15

VST-kehittämisohjelman valmisteluryhmän väliraportti 6.10.2008 www.minedu.fi=>koulutus=>aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö

1. NYKYTILAN KUVAUS

- lainsäädäntö, tehtävät, oppilaitokset, rahoitusjärjestelmä, tulorakenne, ohjausjärjestelmä ja kehittämisen painopisteet, opintotuki ja etuudet, osallistujamäärät, opetushenkilökunta, VST-tutkimus, VST Pohjoismaissa ja Euroopassa

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSIA

- väestökehitys, vst-painopisteisiin vaikuttavat muutostekijät, tieto- ja viestintäteknologia, opitun tunnustaminen, PARAS ja VOS-uudistus, aluehallintouudistus, aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, ammattiopistostrategia, yliopistouudistus ja rakenteellinen kehittäminen, verotus ja kilpailunäkökulma

3. NYTILAN ARVIOINTI

- Koulutuksen arviointineuvoston arvioinnit (oppilaitosrakenne ja palvelukyky, vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot)
- Tutkimus vapaan sivistystyön vaikuttavuudesta
- VST-toimijoiden omata näkemykset vahvuuksista ja kehittämistarpeista

16

VST-kehittämisohjelman valmisteluryhmän väliraportti 6.10.2008
www.minedu.fi=>koulutus=>aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö

4. NÄKEMYKSIÄ VST-TILASTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA

4.1. Vapaan sivistystyön tehtävät ja sisältö: uudet painopisteet, lainsäädäntö, nimi

4.2. Vapaan sivistystyön kysyntä ja tarjonta: muutokset ja johtopäätökset

4.3. Oppilaitos- ja ylläpitäjä rakenne – rakenteellisen kehittämisen ohjelma

4.4. Rahoitus- ja ohjausjärjestelmä: perusrahoitus/tulos- ja kehittämisrahoitus

4.5. Toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

- opetushenkilökunnan asema ja osaaminen
- tutkimustoiminnan ja tutkijankoulutus
- näyttötutkintojärjestelmä ja kielitutkintojärjestelmä
- vapaan sivistystyön sähköinen opintokirja
- vapaan sivistystyön opiskelijapalautejärjestelmä
- tieto- ja viestintäteknikka ja uudet oppimisympäristöt
- tilasto- ja tietopohja
- vst-kehittämisohjelman seuranta ja arviointi

17

Lainsäädännön mukaan

- vapaan sivistystyön tavoitteena on tukea elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja kykyä toimia yhteisöissä sekä edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja moniarvoisuuden toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa
- kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi
- kansanopistot ovat sisäoppilaitoksia, joiden tarkoituksena on edistää kansalaisten omaehtoista opiskelua siten, että kukin kansanopisto voi samalla painottaa arvo- ja aatetaustaansa ja kasvatustavoitteitaan
- kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, jotka järjestävät avointa yliopisto-opetusta sekä muuta koulutusta
- opintokeskukset toimivat sivistystyön valtakunnallisina aikuisoppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi
- liikunnan koulutuskeskukset ovat valtakunnallisia sisäoppilaitoksia ja alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on antaa liikunta-alan koulutusta, järjestää valmennustoimintaa sekä antaa näitä täydentävää opetusta

18

VAPAAAN SIVISTYSTYÖN OSALLISTUJAMÄÄRÄT JA -RAKENNE
Aikuskoulutustutkimus 2006, profiilitiedot 2004/2005

- vuotuinen bruttomäärä 1 689 000 ja netto 1 054 000
- josta kansalaisopistot 56 %, opintokeskukset 21 %, kansanopistot 11 %, liikunnan koulutuskeskukset 8 % ja kesäyliopistot 4 %
- opiskelusta 87 % kulttuuri- kasvat- ja humanistisilla ja sote-aloilla
- opiskelijoista naisia 70 % (liikkoulukesk 46 % - kansalaisopistot 77 %)
- vähintään toisen asteen tutkinto: kansanopistot 89,8 %, kansalaisopistot 78,6 %, kesäyliopistot 75 %, opintokeskukset 74,1 % ja liikunnan koulutuskeskukset 68 %
- vähintään 25-vuotiaita: opintokeskukset 87 %, kansalaisopistot 83 %, kesäyliopistot 83 %, kansanopistot 70 % ja liik.koulukeskukset 62 %
- yli 60-vuotiaita: opintokeskukset 23 %, kansalaisopistot 22 %, kansanopistot 12 %, kesäyliopistot 10 % ja liikkoulukeskukset 4 %

19

VST-RAHOITUS VALTION TALOUSARVIOSSA 2008

	Valtionosuus	Valtionavustukset	Yhteensä
Mom. 29.30.30.			
Kansalaisopistot	84 337 000	2 270 000	86 607 000
Kansanopistot	46 941 000	1 911 000	48 852 000
Opintokeskukset	11 697 000	273 000	11 970 000
Kesäyliopistot	4 404 000	386 000	4 790 000
Mom. 29.30.53.			
Vapaaan sivistystyön järjestöt (VSY, KTOL, FAMI, Kansanopistoyhdistys, kesäyliopistot ry; Bildningsbild.forum jne.)		514 000	514 000
Opintokeskuksia ylläpitävät järjestöt		3 000 000	3 000 000
Mom. 29.30.52.			
Vst-perustamiskustannukset		1 000 000	1 000 000
Mom. 29.90.50. ja 52. (ml. rakent.avustukset)			
Liikunnan koulutuskeskukset	15 374 000	3 200 000	15 974 000
Yhteensä	162 753 000	9 954 000	172 707 000

20

VST-OPPILAITOSTEN TULORAKENNE/KÄYTTÖTALouden RAHAOITUKSEN PROSENTUAALINEN JAKAUTUMA

	Kansalais- opistot	Kesäyli- opistot	Opinto- keskukset	Kansan- opistot	Liikkoulutus- keskukset
VALTION RAHOITUS					
VST- valtiosuus	47,4	29,9	45,1	32,7	23,4
Perusopetus				3,9	
Lukiokoulutus				1,4	
Ammperuskou/oppis				1,5	
Ammlisäkou/oppis				0,3	
Ammperuskou/oppilaitosmuo				17,4	12,2
Ammlisäkou/oppilaitosmuo				5,4	4,0
Valtion erityisavustukset	1,2	6,1	15,2	1,0	0,7
MUU RAHOITUS					
Maksullinen palvelutoiminta	0,9	9,7	2,0	13,7	26,4
Opiskelijamaksut	18,0	36,1	4,1	16,4	30,8
Muu vos-toiminnan rahoitus	32,5	18,2	33,6	6,3	2,5

21

NÄKEMYKSIÄ VAPAAN SIVISTYSTYÖN KEHITTÄMIS- OHJELMASTA (KTS. VÄLIRAPORTIN LUKU 4)

4.1. VAPAAN SIVISTYSTYÖN TEHTÄVÄT

- A. Vapaan sivistystyön tehtävät lainsäädännössä ja ylläpitämisluvissa: pääosin relevantti, toteutuuko toiminnassa, tarvitaanko uusia painotuksia, ylläpitämislupajärjestelmän kehittäminen
- B. Tarve uusiin painotuksiin: esim. ilmastonmuutos, uudet suomalaiset, hyvinvointi, polarisaatio- ja syrjäytymisriskit, alueellinen ja muu tasa-arvo, globaali näkökulma
- C) Tarvitaanko maahanmuuttajien koulutus- ja integraatiotarpeita sekä työllistymistä tukeva tmp-ohjelma?
- D) Mikä nimeksi: vapaa sivistystyö, kansansivistystyö, sivistystyö?
- E) Työmuotokäsitteestä luovutaan -> oppilaitosmuodot, joilla omat tehtävänsä ja profiilinsa, laatua varmistava tekijä lainsäädännössä ja koulutusmarkkinoilla, tarvitaanko jatkossakin viisi, yhteistyövelvoite myös vst-lainsäädäntöön

22

4.2. VAPAAN SIVISTYSTYÖN KYSYNTÄ JA TARJONTA

- F) Kysyntä suurta joskin kehitys vaihtelee oppilaitosmuodoittain. Vaikutukset myönteisiä yksilö- ja yhteisötasolla. Kuuluuko kaikki toiminta vapaan sivistystyön piiriin. Miksi miehet selvänä vähemmistönä. Tukeeko rahoitusjärjestelmä relevanttia tarjontaa ja tasa-arvopyrkimyksiä. Ylläpitämislupajärjestelmän kehittämistarpeet. Selvitys tarjonnasta suhteessa lain tarkoitukseen ja tehtäviin.
- G) Liikunnan koulutuskeskuksilla kysyntä edelleen suurta: alan vetovoima ja terveysttä edistävän liikunnan merkityksen kasvu. vst-oppilaitoksia, sisäoppilaitoksia. Huomattava osa ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Yhteydet myös ammattiopistostrategiaan selvitetään osana urheiluopistojen strategia-työtä ja vst-kehittämisohjelmaa.
- H) Kansanopistojen vst-koulutuksen, erityisesti pitkäkestoisen koulutuksen kysyntä on vähentynyt/vaihdellut. Useilla opistoilla ammatillinen perus- ja lisäkoulutus suuri osa toimintaa. Samoin perusopetus ja lukiokoulutus. Kysynnän kehitystä selvittävää myös suhteessa ammattiopistostrategiaan ja korkeakoulu-uudistukseen. maahanmuuttajien koulutuksessa ja työvoimapolitiisessa koulutuksessa käyttämättömiä mahdollisuuksia?

23

4.3. OPPILAITOS- JA YLLÄPITÄJÄRAKENNE - RAKE-OHJELMA

- I) Tarpeen valmistella yhteistyönä ylläpitäjiä sekä oppilaitosmuotoja edustavien järjestöjen ja keskeisten toimijoiden kanssa vapaan sivistystyön rake-ohjelma. Tavoitteena edistää vst-oppilaitosten edellytyksiä vastata kasvaviin ja uudistuviin tehtäviin muuttuvassa toimintaympäristössä. Vahvistetaan alueellista yhteistyötä vst-oppilaitosten kesken ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen suuntaan. Lähtökohtana vst-oppilaitosmuotojen ja -oppilaitosten omien pyrkimysten huomioonottaminen sekä aloitteiden ja suunnitelmien tukeminen.
- J) Osana rake-ohjelmaa kehitetään opintokeskusten ja niitä ylläpitävien sivistysliittojen rahoitusjärjestelmää.
- K) Kansanopistojen roolia tarkastellaan sekä vst- että ammatillisesta näkökulmasta vahvasti myös nuorten koulutukseen painottuvina monimuotoisina oppilaitoksina. Tavoitteena koota ja vahvistaa nykyisten opistojen toimintaa alueellista ja arvopohjaan perustuvaa kokoamisprosessia tukien. Tavoitteena nykyistä noin kolmasosan pienempi ylläpitäjämäärä 2013. Selvitetään myös internaattitoiminnan perusteet ja uudistamistarpeet.
- L) Liikunnan koulutuskeskusten osalta rake-ohjelman tarve arvioidaan meneillään olevassa urheiluopistostrategian valmistelutyössä yhteistyössä ministeriön, urheiluopistojen ja niitä edustavan yhdistyksen kanssa.

24

4.3. OPPILAITOS- JA YLLÄPITÄJÄRAKENNE – RAKE-OHJELMA

- M) Kesäyliopistojen rakenneuudistuksessa tavoitteena toiminnan ja ylläpitämispohjan vahvistaminen alueellisina kesäyliopistoina, yhteensovittaminen muiden vst-oppilaitosten, aikuiskoulutuksen ja korkeakoulujen tarjontaan. Profiilin vahvistaminen avoimen korkeakoulu-opetuksen tarjoajana sekä korkeakoulutetun väestön osaamisen varmistamisessa
- N) Kansalaisopistoverkoston muutos menossa seudullisten opistojen perustamisprosessina kunta- ja palvelurakenneuudistuksen vauhdittamana. Kansalaisopistojen toiminnassa painottuvat kuntalaisten sivistys- ja osaamistarpeisiin vastaaminen lähipalveluperiaatteella sekä toiminnan alueellisen saavutettavuuden ja tasa-arvon turvaaminen.
- O) Ruotsinkielisellä vst-sektorilla tapahtunut/meneillään kiinnostavia prosesseja ml. Framsyn-hanke. Nämä yhteensovitetaan vapaan sivistystyön rake-ohjelman sekä laajemminkin vst-kehittämissohjelman valmisteluun

25

4.4. RAHOITUS- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄ

- P) Perusteltua jatkossakin oma laki, jossa sekä toimintaa että rahoitusta koskevat säädökset. Samoin yhteys muuhun valtionosuusjärjestelmään: lakisääteinen yksikköhinnan laskeminen todellisten kustannusten perusteella ml. indeksikorotukset. ohjausjärjestelmää kehitetään saadut kokemukset ja muiden maiden ratkaisut huomioonottaen. Osana vst-kehittämissohjelmaa ehdotukset rahoitusjärjestelmän ja -perusteiden selkiyttämisestä.
- Q) Lähtökohtana rahoituksen jakaminen laskennalliseen, suoriteperusteiseen perusrahoitukseen sekä toiminnan keskeisiä tavoitteita (laatu, alueellinen tasa-arvo, elinikäinen oppiminen, aliedustetut kohderyhmät, kansalaisvaikutaminen) edistävään ja palkitsevaan kehittämis- ja tulosrahoitukseen. Selvitettävä muun ohella myös opintokeskusten opintokerhotoiminnan rahoitus ja avustusrahoituksen asema. Samoin opintosetelityyppisen rahoituksen tehtävät ja yhteydet opintososiaalisiin etuihin.
- R) Perusrahoituksessa mahdollista yksikköhinnan porrastukset ja suoritemäärien korotus erityistä tukea tarvitsevassa koulutuksessa. Erityistehtävien määrittely ylläpitämissuunnitelmissa ja yksikköhintaan heijastuvat porrastukset lainsäädännössä. Ratkaistava myös perustamishankkeiden rahoittaminen. monimuoto-opetuksen määrittely rahoitusperusteissa kiireellinen selvityskohde. Kansalaisopistojen järjestämän taiteen perusopetuksen sisällyttäminen kansalaisopistojen rahoitusperusteisiin selvitettävä.

26

4.4. RAHOITUS- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄ

- S) Kehittämisen- ja tulosrahoitus käyttöön asteittain vuodesta 2010 alkaen. Osuus kaudella 2010-2012 pieni, kasvaa asteittain. Määräytyminen kolmivuotiskaudelle. Tulokset huomioon seuraavan kauden osuuden määräytymisessä. Tavoitteena välttää tämän osuuden nettouttaminen kustannuspohjasta. Tulos- ja kehitysrahoitukseen sekä vst-uudistustyön tukemiseen esitetään lisärahoitusta ja rake-ohjelman kautta syntyvää liikkumavaraa. Nykyisen suuntaviivaohjauksen tehtävät korvataan tulos- ja kehitysrahoituksen tavoitemäärityllä: rahoituksen määräytymisen ja tulosten seurannan yhteys vahvistuu. Tavoitteena myös järjestelmä joka kuormittaa hallintoa nykyistä vähemmän: tuottavuusohjelma.
- T) Tulos- ja kehitysrahoituksen perusteissa ja toteutuksessa erityishuomiota kielelliseen ja alueelliseen saavutettavuuteen. Tavoitteiden määrittelyyn ja seurantaan mukaan tarkoituksenmukaisella tavalla vapaan sivistystyön YTR, valtakunnalliset järjestöt ja aikuiskoulutusneuvosto. Huom. myös OPH ja uusi aluehallinto.
- U) Yhteistyössä vero- ja kilpailuviranomaisten kanssa vst-ylläpitäjille tarvittava ohjaus valtionosuuden piiriin kuuluvalla koulutukselle asetettavista vaatimuksista yleishyödyllisenä toimintana

27

4.5. TOIMINNAN LAADUN JA VAIKUTTAVUUDEN PARANTAMINEN

- V) Konkretisoidaan loppuraporttiin opetushenkilökunnan asemaa ja osaamista koskevat ehdotukset osaksi vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaa
- X) Loppuraportissa konkretisoidaan myös vst-tutkimustoimintaa koskevat ehdotukset lähtökohtana tutkijankoulutuksen ja monitieteisen tutkimustoiminnan vahvistaminen sekä vapaan sivistystyön toimijoiden ja korkeakoulujen vuorovaikutuksen aktivoiminen ja yhteistyö Suomen Akatemian kanssa
- Y) Näyttötutkintojärjestelmä (ammatti- ja erikoisammattitutkinnot) kattamaan myös vapaan sivistystyön koulutuksessa ja tehtävissä hankittua osaamista. Yleisten kielitutkintojen käyttöä ja siihen valmistavan suomen ja ruotsin kielen opetusta tehostetaan vastaamaan erityisesti maahanmuuttajien tarpeita.
- Z) Laaditaan akku-johtoryhmän elinikäistä oppimista ja eri tavoin hankitun osaamisen tunnustamista koskevien periaatelinjausten liikkellehtönä suunnitelma vapaan sivistystyön sähköisen opintokirjan käyttöönotosta.

28

4.5. TOIMINNAN LAADUN JA VAIKUTTAVUUDEN PARANTAMINEN

- Ä) Selvitetään tarve ja laaditaan suunnitelma vapaan sivistystyön toimintaan soveltuvan opiskelijapalautejärjestelmän käyttöönotosta.
- W) Valmistellaan kehittämis- ja kokeiluohjelma tieto- ja viestintäteknikan hyödyntämiseen ja uusiin oppimisympäristöihin tukeutuvan tarjonnan laajentamisesta ja pedagogiikan uudistamisesta.
- Ä) Valmistellaan suunnitelma vapaan sivistystyön tilasto- ja seurantatietojärjestelmän tehostamistoimenpiteistä mm. kehittämis- ja tulosrahoituksen käyttöönoton sekä laadun ja vaikuttavuuden seurannan tarpeisiin.
- Ö) Vst-kehittämisohjelman ja sen toimenpiteiden toteutumista seurataan mm. koulutuksen arviointineuvostolta tilattavien puolueettomien arviointien perusteella

29

Ajankohtaista syyskaudella 2008

lisätietoja osoitteesta www.minedu.fi=>koulutus=>aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö=>tutustu tarkemmin/ajankohtaista aikuiskoulutuksessa

- Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus/pääehdotusten valmistelu
- Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2008-2012/väliraportti 6.10.08 ja loppuraportti 28.2.09
- Aikuiskoulutus yliopistouudistuksessa, korkeakoululaitoksen rakenteellisessa kehittämisessä ja valtionosuusuudistuksessa 2010 - aikuiskoulutuksen asema: lainsäädäntö, rahoitus, ohjaus?
- VTAE 2009: oppiksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen hinta ja volyyymi, metsäalan koulutuksen tehostaminen, aikuisten lukion aineopiskelun rahoitus, mamu-koulutuksen tehostaminen
- Näyttötutkintojärjestelmän sähköisen opiskelijapalautejärjestelmän (AIPAL) käyttöönotto, ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämishanke ja osaamisen viitekehyksen valmistelu, ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitus ja asema, järjlyvät ja tyke-tehtävät, SAKK-lainsäädäntö
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjaverkon kokoamisen eteneminen ministeriön 18.10.2007 suosituskirjeen pohjalta - ministeriön johtopäätökset ja palaute etenemisestä tammikuussa 2009
- Opetushenkilökunnan osaaminen: työryhmän (OPM 2007:45) ehdotukset, ministeriön ohjauskirje 20.11.2007 ja neuvottelukunta 14.1.2008; työnantajavelvoite/HO: työryhmä 15.9.2008, OPEKO
- Kaksi toimeksiantoa Koulutuksen arviointineuvostolle: vst-opetushenkilökunta ja ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä
- Ammatillisen lisäkoulutuksen tulosrahoitusta koskeva valmistelutyö: loppuraportti lokakuussa
- Aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut, ESR-kehittämisohjelma ja EU-verkosto
- Maahanmuuttajien työllistymistä, koulutusta ja integraatiota koskevat toimenpiteet
- Komission aikuiskoulutustiedonannon toimeenpano, OECD:n aikuisten taitotasohanke PIAAC ja UNESCO:n aikuiskoulutuksen maailmankonferenssi 2009, Pohjoismainen yhteistyö

30